

HÄLLEFORS
KOMMUN

Kommunövergripande riktlinje mot hedersrelaterat våld och förtryck

Innehåll

1	Inledning	3
2	Syfte.....	3
3	Definition hedersrelaterat våld och förtryck.....	3
	3.1 Uttryck av hedersrelaterat våld och förtryck.....	5
4	Anmälan	5
	4.1 Anmälningsskyldighet	5
	4.2 Orosanmälan	5
	4.3 Rutin anmälan.....	6
5	Förebyggande arbete.....	6
6	Stöd i Hällefors kommun	6
7	Övergripande mål.....	6
	7.1 Målgrupp.....	6
8	Kunskapskällor.....	7
9	Referenser.....	7

1 Inledning

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett stort samhällsproblem och innefattas av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Hedersrelaterat våld och förtryck uppstår för att skydda eller återupprätta en familjs eller en större släkts heder och sociala anseende. Det sanktioneras av ett kollektiv och utövas även ofta av flera personer. De utsattas familjemedlemmar eller närstående spelar i regel en avgörande roll.

Syftet med denna kommunövergripande riktlinje är att utveckla och stärka kommunens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck – med målsättningen att tillgodose allas rätt till ett liv fritt från våld och förtryck.

2 Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att anställda ska ha god kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck. Kunskapen ligger till grund för att förebygga våldet och förhindra upprepning. De som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ska ges adekvat stöd och hjälp utifrån behov. Kompetensen ska öka, arbetet ska utvecklas, samordnas och genomföras och ske i enlighet med lagstiftning och styrdokument.

3 Definition hedersrelaterat våld och förtryck

Socialstyrelsen definition av hedersrelaterat våld och förtryck samlar de gemensamma nämnare som tagits upp i regeringens skrivelse 2016/17:10.

Hedersrelaterat våld och förtryck:

- har sin grund i den strukturella maktobalansen mellan män och kvinnor i samhället.
- uppstår för att bevara eller återupprätta en persons eller en familjs, släkts eller annan liknande grupps heder.
- är en följd av att hedern ses som avhängig av individers handlande, t.ex. kvinnliga familjemedlemmars kyskhets och oskuld samt både deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till sådana ideal.
- begås ofta kollektivt eller åtminstone kollektivt förankrat, och de utsattas familjemedlemmar/närstående har i regel en avgörande roll.
- riktar sig främst mot flickor och kvinnor, men även mot pojkar och män.
- kan drabba hbtqi-personer och personer med intellektuell funktionsnedsättning särskilt hårt.

Att hedersrelaterat våld och förtryck *bygger på den strukturella maktobalansen mellan män och kvinnor i samhället* visar sig i att våldet och förtrycket bygger på strikt patriarkala värderingar. I en hederskontext har pojkar och män därmed en högre ställning än flickor och kvinnor. Denna aspekt tydliggör att även om hedersrelaterat våld skiljer sig i en del avseenden från mäns våld mot kvinnor, har båda typerna av våld en gemensam grund. Maktobalansen mellan könen är både en utgångspunkt och en förutsättning för att kunna hålla våldet och förtrycket vid liv.

Hedersrelaterat våld och förtryck sker *för att bevara eller återupprätta en grups eller en persons heder*. Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på en föreställning om heder som inbegriper ett kollektiv. Varje medlem i kollektivet är ansvarig, inte endast för sin egen heder, utan för hela gruppens heder. Detta gäller speciellt flickor och kvinnor som anses kan skada hedern genom att inte bete sig kyskt eller ha sex innan äktenskap. Den enskilde individen kan alltså genom sitt agerande skada en annan persons eller en hel grups heder. För att hedern ska skadas kan det räcka med ett rykte, ingenting måste faktiskt ha hänt. Om en person har skadat en familjs heder kan det få långtgående konsekvenser om man inte straffar den som anses ha skadat hedern. Familjen kan bli totalt socialt isolerad och/eller lida ekonomisk skada om de till exempel har en butik som släkt och (före detta) vänner slutar att handla i. Risker för sådana följder kan få en grupp att utöva hård kontroll för att bevara hedern. För att återupprätta hedern kan drastiska åtgärder anses motiverade, till exempel barn- eller tvångsäktenskap eller till och med mord på den som anses ha skadat hedern.

Det finns en rad olika beteenden som kan skada hedern, men centrala aspekter som återkommer är *flickors och kvinnors beteende som är kopplat till sexualitet*. Flickor och kvinnor ska bevara sin oskuld fram till äktenskapet och gifta kvinnor ska bete sig kyskt för att bevara hedern. För att upprätthålla oskulden och kyskheten kan flickor och kvinnor bli hårt kontrollerade, både för att utesluta möjligheten att de skulle kunna ha sex före äktenskapet och för att förhindra rykten om sådant beteende.

Hedersrelaterat våld och förtryck är *ofta förankrat i ett kollektiv och det är ofta även flera som utövar våld och förtryck*, även om det kan förekomma att det enbart är en utövare. Att våldet utövas kollektivt gör dem som utsätts speciellt sårbara. Det är mycket svårare att komma undan exempelvis begränsningar av den personliga friheten när många i ens omgivning bidrar till kontroll och övervakning. Det blir också mycket svårt att bryta sig loss från en sådan miljö när en stor del av ens umgänge delar samma värderingar som våldsutövaren eller våldsutövarna. Vid ett uppbrott måste man följaktligen bryta med många människor i sin närhet och inte enbart med en enskild utövare. De som bryter sig loss kan därför ha särskilda skydds- och stödbehov.

Eftersom begränsningen av flickors och kvinnors sexualitet spelar en central roll i bevarandet av hedern är *flickor och kvinnor i större omfattning utsatta för våldet och förtrycket* men även pojkar och män kan utsättas. Det framgår till exempel i olika kartläggningar av ungdomars utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Även för pojkar kan det finnas kyskhetskrav och kontrollerande av sexualiteten, men det förekommer mindre ofta. Pojkar kan dessutom tvingas att kontrollera andra familjemedlemmar och blir därmed både offer och förövare samtidigt.

Hbtqi-personer är speciellt sårbara i en hederskontext eftersom det anses skamfyllt och farligt för hela familjens heder om någon familjemedlem inte passar in i de strikt definierade könsrollerna. Om ett barn exempelvis visar sig ha en homosexuell läggning, eller inte känner igen sig i indelningen pojke eller flicka, kan barnet utsättas för så kallade omvändelseförsök (både här i Sverige och genom att skickas utomlands) eller giftas bort. På så vis ska hedern räddas.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning är utsatta på flera sätt i en hederskontext. Familjen kan känna skam för att ha en familjemedlem med en funktionsnedsättning. För att dölja det kan familjen försöka gifta bort barnet för att allt ska verka ”normalt” utåt. Barnet kan luras in i att hen ska ha en rolig fest då barnet ska gifta sig. De framtida konsekvenserna av giftermålet kan barnet inte förstå. En person med en intellektuell funktionsnedsättning kan dessutom ha svårare att försvara sig mot familjen eller söka hjälp.

3.1 Uttryck av hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck kan ses som ett övergripande begrepp som omfattar olika former av våldsuttryck. Våldet kan vara både fysiskt och psykiskt och kan variera i svårighetsgrad, från relativt små vardagliga inskränkningar till hot om våld och grovt fysiskt våld, till och med mord. Som exempel kan en tonåring leva med vetskapen att hen sannolikt inte kommer att få välja sin livspartner utan måste foga sig efter familjens krav och synpunkter på partnervalet. I denna tonårings liv behöver det inte förekomma strikta begränsningar eller våld i den aktuella situationen, för att äktenskap inte är en aktuell fråga (ännu). Hedersrelaterat våld kan också innebära daglig fysisk bestraffning och ett liv i stor ofrihet. Barnet kan till exempel nekas att ha kontakt med någon utanför familjen, tvingas ta ett stort ansvar i hushållet och nekas självbestämmande i sitt liv.

Våldsuttrycken i en hederskontext liknar till stor del de våldsuttryck som förekommer i våld i nära relationer och i våld mot barn i en miljö utan hederstänkande. Alla våldsuttryck som nämns ovan för våld i nära relationer kan också förekomma i en hederskontext. Vissa våldsuttryck är dock specifika för hederskontexten. Dessa är barnäktenskap, tvångsäktenskap, oskuldskontroll, oskuldsoperationer och könsstympning av flickor och kvinnor.

4 Anmälan

4.1 Anmälningsskyldighet

Alla rekommenderas att anmäla misstankar om att barn far illa. Anställda på vissa myndigheter och i vissa verksamheter som berör barn och unga (skola, hälso- och sjukvård och tandvård till exempel) är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de i sitt arbete misstänker att ett barn far illa.

Anmälningsskyldigheten gällande barn och unga regleras i socialtjänstlagens kapitel 14 1§ och har följande formulering; ”Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till barns skydd bör anmäla detta till nämnden”.

4.2 Orosanmälan

Om du känner oro för någon eller har en misstanke om att en vuxen person som är över 20 år far illa kan du anmäla det till kommunen. Detta kallas att göra en orosanmälan. För att göra en anmälan behöver du inte veta säkert att något är fel. Det räcker att du har en misstanke eller känner oro för personens situation.

4.3 Rutin anmälan

Rutinen i Hällefors kommun är att anmäla ärenden till Individ- och familjeomsorgen som gör en första skyddsbedömning. Då det finns misstanke om våld eller förtryck går alltid ärendet vidare till en handläggare för utredning och åtgärder.

Utanför kontorstid vid akut situation, ring 112 och be att få tala med socialjouren i Hällefors kommun.

5 Förebyggande arbete

Samarbete mellan kommunens verksamheter är viktig i det enskilda stödarbetet för de som är utsatta för någon form av hedersförtryck. Samverkan över organisationsgränser är en betydelsefull del av det förebyggande arbetet. Det förebyggande arbetet ska genomsyra all verksamhet i kommunen på följande sätt.

- Vara tydliga och öppna om att Hällefors kommun motverkar alla former av förtryck, även hedersförtryck.
- I vår information, kommunikation och undervisning om demokratiska och mänskliga rättigheter behandla och motverka förtryck och brott som sker i hederns namn.
- Aktivt arbeta för att påverka barns- och ungdomars attityder om mänskliga rättigheter, jämställdhet och könsrollsfrågor.
- Ge flickor konkret information om deras rätt att bestämma över sina liv och om samhällets olika former av stöd samt stärka deras självförtroende. Detta gäller även unga mäns rättigheter för att bryta mönster av hedersrelaterat våld och förtryck.
- Delta i det förebyggande arbetet genom samverkan mellan kommunens olika verksamheter, övriga samverkansparter samt eventuella ideella organisationer.

6 Stöd i Hällefors kommun

Individ- och familjeomsorgen kan efter skyddsbedömning erbjuda externt skydd oftast på annan ort. Den utsatta kan också få samtalsstöd, ekonomiskt bistånd, juridiskt stöd och hjälp med sekretessmarkering och eventuell skyddad identitet om det är nödvändigt.

7 Övergripande mål

Det övergripande målet är att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Hällefors kommun. Våldsutsatta ska erbjudas råd, stöd och hjälp av god kvalitet.

Kunskaps- och kompetensnivån ska vara hög och anpassad till verksamheternas inriktning och innehåll.

7.1 Målgrupp

Handlingsplanens målgrupp är de vuxna kommuninvånare som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samt barn och ungdomar som upplever och/eller upplevt hedersrelaterat våld och förtryck.

8 Kunskapskällor

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
www.hedersfortryck.se

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
 Nationella stödtelefonen
<https://www.hedersfortryck.se/stodtelefonen/>

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
 Webbkurs: Hedersförtryck
<https://www.hedersfortryck.se/publikationer/webbkurs-hedersfortryck/>

Skolverket
 Webbkurs: Arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/arbeta-mot-hedersrelaterat-vald-och-fortryck---webbkurs>

Socialstyrelsen
 Hedersrelaterat våld och förtryck
<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>

Nationellt centrum för kvinnofrid
 Webbkurs: En introduktionskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer
<https://webbkursomvald.se/>

Länsstyrelsen
 Webbkurs: Om hedersrelaterat våld och förtryck
<https://webbkursheder.se/>

Sveriges kommuner och regioner
 Våld i nära relation, hedersrelaterat våld – stöd för socialtjänsten
<https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/valdinararelationheder/svald.66263.html>

Socialstyrelsen
 Länk till Socialstyrelsens webbplats om anmälningsskyldighet
<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-som-far-illa/>

9 Referenser

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid,
 Regeringens skrivelse, Skr. 2016/ 17:10
 Bedömning av hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer,
 Socialstyrelsen, 2021

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck
www.hedersfortryck.se

Socialstyrelsen
www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/hedersrelaterat-vald-och-fortryck

**HÄLLEFORS
KOMMUN**

Kommunförvaltningen 712 83 Hällefors
Besöksadress Sikforsvägen 7 Hällefors
Telefon 0591-641 00 vx •
kommun@hellefors.se